

LUPATA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — Români: 1 an 40 cor.
— Teleton Nr. 73—21. —

Proprietar Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5/b I.
Insertiuni după învoială.
Scrisori netrancate se refuză.

Reichsratul.

Viena. 17 Iunie.

(F) Astăzi s'a deschis Reichsratul austriac. Despre importanța istorică a zilei de 17 Iunie 1907 numai rândul de oameni care va urma după noi își va putea da seamă limpede și lămurit. Căci importantă este nu numai pentru viitorul Austriei, dar și pentru viitorul întregii Monarhii habsburgice deschiderea primului parlament austriac, ales pe baza sufragiului universal. Adevărat, că noi, contemporanii acestui mare eveniment nu putem judeca nepreocupați, nu putem aprecia cu obiectivitatea calmă a istoricului, influința ce va avea-o noul Reichsrat asupra viitorului Monarhiei.

Putem însă, din ivirea unor semne și simptome caracteristice deduce, că în care direcție se vor desvolta evenimentele și putem deja acum fixa ideile fundamentale, cari se vor desfășura din văpaia haosului partidelor politice din Austria.

Direcția greșită, cuprinsă în lozinca „los von Ungarn“, a putut fi urmată numai de un parlament zăpăcit, precum a fost vechiul Reichsrat. Parlamentul popoarelor Austriei de sigur va stăruii nu pentru o dismembrare a Monarhiei, prin promovarea stăruințelor kossuthiste, ci pentru o consolidare statornică a relațiilor dintre Ungaria și Austria.

Separarea economică ar avea drept urmare nu numai separarea politică, ci și deruta economică-financiară atât a Ungariei cât și a Austriei.

Direcția ce va urma noul Reichsrat va fi deci de sigur îndreptată spre înfrângerea desăvârșită a veleităților separatistice maghiare. Convingerea, că dualismul nu se mai poate susține, va cuceri tot mai mult opinia publică din Austria și paralel se vor cristaliza și se vor realiza, fie în etape, fie printr'o lovitură de stat nouăle forme trainice și solide ale Monarhiei habsburgice.

Ideile fundamentale ce vor eși la iveală în parlamentul austriac vor fi: rezolvarea definitivă a chestiei naționale și reforme sociale-economice. Federalizarea Austriei pe bază națională este o chestie de timp, care depinde numai dela găsirea modului soluțiunii ei practice.

Nu mai există nici un partid austriac, care să fie contrar principiar al autonomiei naționale.

Situația clicei maghiare care se luptă pentru salvarea prerogativelor heghemoniei de rasă, va deveni din zi în zi mai grea. Această clică, care încă înainte cu doi-trei ani țipa ca din gura șarpelui în contra „spoliării“ Ungariei prin Austria, va fi pusă în fața unei alternative fatale. Ori va ceda în toate privințele postulatelor austriace, în care caz umilirea Ungariei atât pe tărâmul economic și militar, cât și pe cel politic, va ajunge un grad ne mai pomenit, ori va încerca să răspundă cu răzvrătire și forță brutală, și va fi frântă și strivită cu desăvârșire prin Coroana, care va găsi o proptă puternică nu numai în parlamentul popoarelor austriace, dar și în neamurile nemaghiare și în clasele sociale desmoștenite din Ungaria.

Dacă le-ar succeda corifeilor coaliției să găsească o cale oarecare pentru a se supune primei părți a alternativei, să facă anume încercarea de a satisface tuturor poruncilor Coroanei și ale Reichsratului, atunci umilirea prime o să-i urmeze un lanț nesfârșit de umiliri. Atunci chiar partidul kossuthist va fi silit să facă din Ungaria o adevărată colonie a Austriei, în loc de a mai cuteza să stăruiască pentru independență.

Cine cunoaște șovinismul masselor maghiare și nemulțumirea tuturor claselor sociale din Ungaria, nu va putea sta la îndoială, că în urma unei astfel de politice, șefii clicei coaliționiste ar fi măturați de uraganul ce s'ar deslănțui de din jos, din popor, în contra lor.

Faptul, că ei recunosc situația nefastă dintre două pietre de moară, — în care s'au vârât, reiese la evidență din nervozitatea nebună ce i-a cuprins. Se mănâncă ei întră ei, atacă naționalitățile nemaghiare, atacă pe Croați, atacă pe socialiști, atacă Austria, atacă Coroana, atacă pe toată lumea, văd numai dușmani în toată lumea.

Lovitura de moarte în contra heghemoniei maghiare va pregăti-o însă noul Reichsrath. Că această lovitură va da-o coroana, nemulțumirea generală adâncă din Ungaria, ori că chiar heghemonii maghiari vor comite în clipa supremei desnădejdi o sinucidere, cine ar putea să prevadă? Românii și cu ei împreună celelalte națiuni din Ungaria pot de-acum înainte spera cu încredere, că nu mai este îndepărtat timpul eliberării lor naționale. Viții și slăbi-

ciunii avitice îi scutură pe detentorii oligarchiei maghiare în spasmi mortale. Forța vitală virginală îi înviează pe nemaghiari, pe socialiști, pe Croați, și pe aliatul lor firesc, pe tinărul Reichsrath. Adevărat, că îngâmfații șefi și ciotricari de rasă colizionistă văd în toți contrarii lor politici numai un fel de găște ale Capitolului.

Ei uită, că aceste găște sunt multe, iar ei, soldații Capitolului șovinismului maghiar abia o mână de degenerați. Ori cât ar fi de increzuți se va împlini deci și cu privire la ei vorba ungurească: sok lud disznót gyöz, numai cât în cazul de față cu o mică dar esențială corectură lingvistică și faptică. Anume elementele ostile clicei maghiare nu sunt găște, ci pui de — vultur cu două capete! Și în fruntea acestora 'și-a început jalnicul sbor, tinărul făt al pajurei împărătești: Reichsratul democratic. Ii dorim să se înalțe vultuřește.

In atențiunea cercurilor electorale. In Gernesig a fost alegere de deputat. Candidați au fost Géza Dézy și Malonyay. După cum aflăm din foile maghiare, alegătorii români s'au grupat în jurul candidatului căzut Malonyay și afirmativ avocatul Ioan Harsia ar fi persuadat pe Români, ca să sprijinească pe Malonyay. Nu știm întrucât sunt adevărate aceste știri. Dacă însă ele corăspund adevărului trebuie să ne exprimăm regretele, că minoritatea română a făcut acest lucru fără de a cere avizul comitetului național și al clubului parlamentar. Alegătorii români chiar și în cercurile în care constitue minorități trebuie să stea în sensul aceluiași idei pe care le reprezintă partidul național și dacă partidul nostru național nu are șanse de izbândă, atunci altă candidatură numai și numai cu învoirea conducerii partidului se poate eventual sprijini. La nici un caz nu este consult ca în atari cazuri să facă după cum îi taie capul. Disciplina și uniformitatea tacticei pretinde ca conducerea supremă să-și spună și ea cuvântul, căci altfel ne vom trezi cu o anarhie completă. Rugăm pe conducătorii cercurilor electorale să țină cont de cele expuse aici, pentru că numai așa putem pune și minoritățile în serviciul cauzei naționale.

Situația. Situația nu se limpezește de loc. Toate semnele sînt din cele mai triste pentru tarabagii patriotismului. Croații au ajutat și ei ca acest guvern neputincios să se apropie de răsplată. În fața împrejurărilor guvernul se gîndește să disoalve Camera croată, prin ceea ce însă n'ar ajunge mai departe de cît unde sunt. Obstrucția acestora îi supără din cale afară. După cît sîntem informați din cercurile competente, cari ne servesc cu lămuriri prețioase, s'a lansat în cercurile intime ale politicianilor „mari” ideea disolvării Camerei ungare. S'au făcut și planuri concrete: e vorba de Apponyi și de Kuen Hederváry cari se bat pentru președinția consiliului de ministri.

Spasmurile pe cari le observăm în toate manifestațiile politice de azi nu promet de loc o soluție cinstită. E interesant ce a spus ce a simțit, alesul deputat al Ghernesigului, care între altele a zis: „Cauze grave m'au determinat să primesc candidatura. Nu știu sigur, căci n'am vorbit despre aceasta cu nici un membru al guvernului, dar simt, prevăd, și-mi șoptește instinctul, că e rău. Dacă nu voi putea realiza acele probleme pe cari le-am luat asupra-mi, nu voi mai rămănea membru al guvernului.

Cel ce a vorbit așa e acum deputat, — și mai e și secretar de stat.

Spre orientare. „Tribuna” din Arad face sub titlul „Consumatum est” o privire asupra luptei ce s'a dat în jurul proiectelor lui Apponyi. Spre orientarea publicului ne simțim îndemnați a declara, că conform informațiilor noastre primite din izvor competent comitetul central al partidului național încă înainte de pertractarea proiectelor școlare a discutat chestiunea angajării episcopatului român de ambele rituri la o luptă solidară și paralelă cu a deputaților. Au și fost exmiși doi membri ai comitetului central cu scop de a se pune în conțelegere cu episcopatul român. Afară de aceasta mai mulți membri ai clubului parlamentar român încă s'au pus în conțelegere cu Inalt Prea S. Sa mitropolitul Mețianu

pentru de a angaja episcopatul la o luptă paralelă. Rezultatul convorbirii a fost cel mai categoric refuz din partea Inalt Prea Sfinției Sale. După aceea a urmat audiența la Apponyi exoperată prin Schönberger Roza română de gen masculin. Intre astfel de împrejurări clubul parlamentar nu mai putea conta la cooperarea episcopatului.

A se cugeta la ținerea unei mari adunări naționale fără concursul episcopatului era cu neputință. Atât pentru orientarea publicului. „Tribunei” îi putem servi la dorință și cu alte detaluri.

Mandatul dela Ileana-Mare. Curia a adus sentință în cauza alegerii dela Ileana-Mare.

Astfel, după un an și jumătate dela alegerea dlui Teodor Mihali, președintele partidului naționalităților, poate să aibă speranța, că va fi verificat. Dar să nu uităm, că petiția ce s'a tot dat în acestrând contra alegerii, a fost pusă la cale tot din acel loc, de unde se făcuse cu un an mai înainte recurs la Cameră. Recursul — illo tempore — se făcuse pe motiv, că dl Mihali ar fi făcut agitații, iar acum, drept motivare a petiției s'a afirmat într'însa, că s'ar fi comis corumperi. Dar martorii la cari s'au referit petenții au mărturisit chiar dimpotrivă, că nu s'a comis nici un fel de corumperi și cu toate străduințele; cari s'au pus, de a se afla alți martori, nu s'a aflat nici unul, care ar fi putut spune vre un lucru compromițător. Corifeul patrioților cu petiția, avocatul Farkas, cel Român de viță, dar după purtare—adevărat Farkas, a și declarat că își retrace petiția; pentru ca să nu se mai întindă atacerea și să scape cu cheltueli mai puține. Dar nu au revocat-o ceilalți subscriitori și mai cu seamă avocatul Szigeti. Nu cumva ei se vor fi gîndit, că așa — mai știi? — o să scape încă și mai ieftin?

Pe dl Farkas îl recomandăm în cuvenita atenție a Românilor, cari își află de lucru cu d-sa. Multă scârbă și rușine a făcut

neamului său și până aci acest om, care își năpârlește lege, simțiri de câte ori îi vine în minte. Până când răbdarea Românilui va suferi atîta uitare de sine? Și până când îi vor ajuta Românii și ținea dimsudoarea lor pe vînzătorii de neam?

Garanții și garanții. „Din comitatul Zemlén au emigrat în America, în cele 10 luni din urmă, 34.000 de cetățeni. Un număr înspăimîntător care ne învederează primejdia tot mai mare a emigrărilor din Ungaria. Zemlén e comitatul contelui Andrassy. Ar fi bine dacă dl conte ar învăța și limba elocventă a acestui număr, că în afară de proiectele garanțiilor constituționale cari au aruncat Ungaria în vârtejul unor crize grave mai există lucruri cari ar trebui să-i ocupe pe bărbații politici ungari. Politicianii-leaderi ai partidelor coaliționiste își cheltuesc toate forțele pentru realizarea unor planuri cari să le asigure și pe viitor stăpînirea — încât nu le mai rămăne timp și pentru necesitățile poporului, între cari locul întâi, fără îndoială, îl ocupă sufragiul universal. Garanțiile fericirii poporului mai pot să aștepte” — zice „Wiener Sonn und Montagszeitung”.

Noi iscălim.

Austria și Ungaria. Cetim în „Berliner Tagblatt” (16 Iunie n.):

„Noul Reichsrath austriac se întrunește într'un moment critic. Serbările jubulare din Budapesta au decurs cît se poate de rece. Numai cu greu s'a putut ascunde contrastul enorm ce există între guvern și Coroană. Guvernul ungar cere dela Majestatea Sa aprobarea garanțiilor constituționale, dar el însuși nu face nimic pentru realizarea sufragiului universal ci ar voi să se mențină la putere fără să dea poporului această garanție de atîtea ori promisă. — Ce-i drept, guvernul a reușit să amâne izbucnirea conflictului, dar n'a reușit să-l aplaneze. *Austria va fi prin urmare, nevoită să observe față cu Ungaria atitudinea cea mai energică Vitorul monarhiei depinde dela energia cu care noul Reichsrath va ști să reprezinte interesele totalității — față cu Ungaria.*”

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA”.

Din vremuri apuse.*)

Când am absolvat cursurile juridice în vara anului 1848 la Academia din Oradea-Mare, eram de 20 de ani. Insuflețirea și paroximul general, ce cuprinse lumea întregă, prin cuvintele „libertate, egalitate și frățietate”, sosite din Franța, tot creșteau. Pe mine însă un noroc bun, m'a ferit să nu cad în vârtejul lor, ci în 1849 luna Maiu am plecat la Pesta, la fostul meu profesor Sigismund Pap, care era deputat în dieta țării și recigea în limba română jurnalul „Amicul poporului” care mai târziu s'a strămutat sub numirea „Democrația”, la care eram colaborator. Din „Democrația” însă

*) Dl Iosif Roman, care ne trimisese un document de mare valoare pe care l-am și publicat în numărul 35 al ziarului nostru, ne-a trimis de data aceasta scrisoarea plină de lucruri interesante, pe care o dăm mai în jos, însoțită de un articol publicat în 1861 în „Foaia pentru minte”, inimă și literatură”, care pentru interesul ce reprezintă merită a fi reprodus și de noi.

n'au apărut decât numai 3 numeri, căci armata rusească pe la finea lunii Iunie sosind la Hatvan, guvernul și dieta țării a fost silit să se retragă la Seghedin. În 3 sau 4 Iuliu, cu domnul Sigmund Pap am plecat și eu, și în 2 zile așa zicând am stat pe ulițele Segedinului. Aici mulți deputați se strecorau care încoace care în colo; guvernul însă cu cei mai adicți ai săi a rămas până la începutul lunii August, când a observat că Görgey s'a pus în pertractări de a depune armele și a capitula. Sub pretextul că se retrag la Arad, a plecat pe acolo, fără să fi avut stare, ci s'a resfirat în lumea largă. — Kossuth a plecat spre Orșova unde a îngropat Coroana țării, și apoi a scăpat pe teritorul turcesc.

Aceste premise le-am scris, ca să documentez că eu ca martorul timpului al evenimentelor și al împrejurărilor locale de atunci, am avut ocaziunea să-mi câștig cunoștințele și datele, care le-am dat, și le dau din nou publicității în următoarele:

Cu începutul anului curent, răsfoind prin scriptele mele, am dat de documentul isto-

ric publicat în numărul 35 al „Luptei” și mi-am adus aminte, că eu am trimis la „Gazeta Transilvaniei” acest document, care s'a și publicat, dar nu eram în stare, ca octogenar, se constată, în care an, ci am scris, că în 1856. — După reflexiunile „Telegrafului Român”, cetite în nrul 42 al „Luptei”. m'am simțit atins, și mi-am pus toată osteneala, să aflu adevărul. Intre posmologul scriptelor și corespondențelor mele de jumătate secol, n'am găsit nimic, căci după-ce acelea s'au publicat prin jurnale, conceptele mele le-am nimicuit: cu toate că la etatea octogenară multe se șterg de pe tabla memoriei, mi-am adus aminte, că d-nul Parteniu Cosma, ca locuitor atunci în Pesta, m'a rugat în numele fericitului și nemuritorului Gozdsu, să-i scriu, de unde am eu datele publicate în „Foaia pentru minte, inimă și literatură” adecă proiectul de împăciuire. Am cercat să aflu acel nr. al numitei foi. Un amic din Oradea mi-a pus la dispozițiune mai multe tomuri din Foaia pentru minte etc., și percurgându-le am aflat în tomul din 1861 comunicatul

Parlamentările guvernului cu Croații se țin lanț. Astă-noapte se dădeau printre patrioți svonuri despre o apropiată tranșare a conflictului. Dar până dimineața zvonurile aceste s'au redus la zero. Din Croația sosesc știri alarmante, e temere, că fiind spiritele foarte agitate, se vor face atacuri asupra clădirilor publice comune și asupra trenurilor.

Parlamentarism unguresc. În ședința de ieri a parlamentului vicepreședintele Rakovszky călcând în picioare regulamentul Casei, a detras fără nici un drept cuvântul deputatului Stefan C. Pop, împedecându-l astfel să-și continue vorbirea, în care voea cu mare aparat științific și sociologic să desvolte îndreptățirea muncitorilor dela tren și să dovedească totodată temeinicia pretenziunilor de limbă a Croaților.

Deputatul Aurel Vlad luând cuvântul în chestie de regulament, a dovedit până la evidență ilegalitatea președintelui. Se înțelege, că acela care nu are drept, se mânia, așa și în cazul acesta. Partidul poporal era foarte cătrănit pe dl Vlad, fiindcă a dovedit volnicia lui Rakovszky, mai ales deputatul Hencz, ucigașul contelui Keglevich spumega de mânie și ducându-se cătră dl Vlad, după ce l'a numit trădător, mișel și mai știu eu ce, l'a amenințat că are să-l spintece în cât în sala parlamentului o să-i curgă mațele.

Eată reprezentanța națiunii maghiare, eată cum vreau ei să dovedească superioritatea rasei maghiare. Și asta va să zică parlamentarism.

Șovinismul în scaunul prezidențial. Cu ocazia vorbirei deputatului Dr. Iuliu Maniu, care de pe modestul său scaun de deputat arunca cele mai veninoase săgeți asupra președintelui Iusth pentru violarea regulamentului cu ocazia prezentării în parlament a dlui Vaida, dl Maniu vorbind de „națiunea română“ a fost întrerupt de președinte

cu cuvintele: „Fac atent pe dl deputat, că nu există în Ungaria națiune română.“

Cazul acesta nu este unic în anele parlamentului maghiar.

În ședința de ieri a Camerei președintele Návay dând cuvântul deputatului croat Popovici Dušan, a zis, că se cuvine, ca în Camera maghiară să se vorbiască în limba maghiară, pe care fiecare cetățean al Ungariei este obligat să o știe!“

Și aceste năzbitii sunt predicate de pe amvonul sfatului țării.

Ședința de Marți a Camerei a fost tot atât de liniștită, pe cât a fost de zgomotoasă cea de Luni. Marți s'a urmat dezbaterile asupra proiectelor despre impiegații dela căile ferate luând cuvântul contra acestor proiecte doi Croați: Lukinici și Lorkovici cari au vorbit, amândoi, în limba croată.

Șovinismul și viitorul țării.

Ultimele evenimente politice au putut să dovedească și celui mai sceptic cetățean al acestui stat: cari sunt idealurile pentru întruparea cărora se lucrează din partea celor dela cârma țării? Dacă cineva a crezut și mai crede și azi că țaria unei țări zace în buna înțelegere bazată pe absolut egala îndreptățire a locuitorilor ei, în bunăstarea economică, în adevărata cultură care se bazează pe principiile inalterabile ale naturii iar nu pe chimere bolnave — acela deschizându-și ochii va trebui se vadă că zadarnice îi sunt în acest stat vederile lui, căci aici stăpânesc alte vederi. — Nici chiar pe hârtie nu se găsește nimic din toate aceste.

Realitatea e izbitoare.

Un guvern care nici între sine nu se poate înțelege pentru a realiza vr'un folos pe sama țării, și care nu e reprezentant al țării de cât prin abuz — folosește ori ce ocazie de a încălca drepturile celui mai mic și mai slab, per fas și mai ales per nefas, nu se dă îndărăt dela nimic numai să aibă cât de cât o nădejde că va isbuti să creeze ce-i pe placul lui și ce-i spre paguba țării.

Legea lui Apponyi care a vrut și vrea cu tot

prețul să înmormânteze cultura naționalităților cari formează mai mult de jumătatea locuitorilor țării, — legea lui Darányi care vrea să asigure oligarhilor pe vecii vecilor puterea lipsindu-i pe adevărații susținători, prin muncă și sudoare, ai statului, de drepturile lor, — legea lui Kossuth care vrea să răpească unui popor întreg limba la care are nu numai drepturi naturale, — toate acestea dovedesc că „marilor bărbați de stat“ de azi le lipsește ori ce schinteie de putere sufletească de care trebuie neapărat să dispuiască oricine care lucrează la întărirea pe adevărate baze, a unui stat. În prostia minții lor îndrăznesc a-și sfărma capul cu ideea unui stat „național“ care e în flagrantă contradicție cu legile naturii și cu strictura faptică a acestei țări. Ei cred că vor izbuti vr'odată să maghiarizeze în limbă și în sentimente atâtea milioane de suflete pentru menajarea cărora le lipsește și cea mai elementară doză de simț practic. Ei nu-și dau seamă că prin neconțințele asmuțări și apăsări nu numai că nu vor ajunge la scopul lor, dar dimpotrivă, provoacă tocmai efectul contrar: ei însiși ne deșteaptă pe toți și ne dă puterea în mână. Și ne bucurăm de asta, dar în acelaș timp ne cuprinde și o teamă justificată că aceste stări pot fi, într'un anumit moment, fatale pentru țară. Se poate ajunge acolo încât nu numai că se va svârli cât colo coroana de mucava de pe capul falșului Irod—și el destul de falș— dar va intra o adevărată anarhie, pe care de altcum de multă vreme o pregătește nesăbuirea unei întregi serii de cârmuiri nepricepute.

Sunt stări triste acestea. Dar mai trist e că în întreg poporul maghiar nu se poate afla o samă de oameni cari să poată vedea cât de cât și prin ochianul real al viitorului. Toți câți privesc prin ochianul vremurilor ce vor să vie, nu văd altceva decât pinteni, și pene, și șinoare, și — imperiu maghiar care să se întindă dela un capăt la altul al Europei. Și afară de câțiva cari lucrează — pentru-că n'au încotro — toți se culcă pe laurii gloriei de apoi, ne mai voină să înțeleagă stările actuale pe cari ar trebui să le înțeleagă și din ele să deducă.

meu, sub nrul al 20-lea din 17 Maiu, pe care l'am decopiat, și cu aceasta ocaziune vi-l trimit pentru publicare.

Nu pot lăsa, fără de observare, că „Telegraful Român“ a luat cunoștință de toate foile cari au publicat acest document, numai de soru-sa română, dela Brașov, nu. Nici că pot pricepe din ce motiv și interes afirmă ca acel proiect nici-când n'a fost prezentat dietei, prin urmare că nici Kossuth n'a putut avea cunoștință de el. Dacă ar fi așa, pentru-ce a trimis Kossuth pe ablegații români Dragoș și Gozman cu misiunea împăciuirii, numai cu mână goală, fără de proiecte?

Iosif Roman.

Beiușiu, 15 Maiu 1861.*)

Puțin timp încă, și vor fi 13 ani trecuți dela decurgerea revoluției maghiare, în care și Românii transilvani luară parte activă, și sub acest răstimp destul de lung, durere,

*) Publicată în Foia pentru minte, Animă și Literatură. Anul 1861, Miercuri 17 Mai. Nr. 20. Traiscriis aici cu ortografia Academiei.

Clio nu ne îmbucură cu o cărtică descriitoare a acelor evenimente interesante, care ar fi o lecțiune foarte binevenită pentru timpul modern.

Datorința venitorului este dară să suplinească acest defect. Noi știm că întreprinzători erau și sunt, ci împrejurările sinistre puseră un „veto“ carele însă de aci încolo trebuie să ni-se delătore din cale. Și până atunci să servim publicului și să dăm lectorilor puțină materie de cugetat asupra principiilor, cari aveau valoare în epoca memorată, din ceea ce apoi să-și facă puțin studiu de combinațiune la presente și venitorime.

Voiu a comunica două documente fără de nici un comentariu.

Lucru în genere cunoscut este, că comitatul Albei-de-jos și Zarandului fuseră punctele cele mai însemnate ale operațiunilor românești, acolo fură concentrate dela început, până în capăt puterea română; și era guvernul de atunci revoluționar, denuncia lumea pe Români ca pe niște unelte oarbe ale reacțiunii și absolutismului, din

scriptele și documentele lor proprii totuși se vedea, că ei cunoscuseră prea bine motivele răscoalei române, adevărată apăsare națională, de unde apoi ca siliți moralicește se delăsară în negociațiuni parte prin comandanții cetelor lor armate, parte prin alți ablegați (români*) cu acei conducători, pe cari ei îi numiau de „bujtogató și lázadó“ corespondențele bravului Buteanu, și ale d-lui Iancu cu cusnumiții sunt martore la acestea. Nu ne înșelăm doară, dacă zicem, că acele fuseră o proprietate a guvernului însuși, căci la negociațiunile mai pe urmă prin Simonfy întreprinse Kossuth dede următorul răspuns, ca o deslușire a politice sale și a ministerului.

(Va urma.)

*) E interesantă epistola domnului Iancu datată Câmpeni 15 Iunie 1849 către domnul I. Gozmanu, îndreptată, cu care s'ar face unii șierbiții istoriei, dacă s'ar da publicității, căci credem dl Gozmanu o posedă, de nu altcum în copie. Noi o avem neautenticată.

În situația actuală, în care un șovinism absolut scrinit își face toate mendrele, în adevăr nu e plăcere mare să te gândești la viitorul acestei țări. Căci așa, când toți sunt într-o simțire, când toți își sparg capul cu utopii, când un Mocsáry Lajos, care-și permite a vedea lucrurile în culoarea lor reală, e surghiunit și huiduit, e în adevăr o situație dintre cele mai rari și simptomatice.

Dar ei nu numai că nu văd răul, dar anume caută să nu-l vadă. Între împrejurările actuale e absolut exclus ca să se poată forma o fracțiune ungurească, al cărei ideal să fie: privirea lucrurilor prin prisma cea sănătoasă.

Șovinismul descreerat nu dă îndărăt, nu stă pe loc, ci merge orbiș înainte. Un exemplu eclatant ni-l oferă un caz destul de recent. Înainte cu vreo 2—3 ani un tânăr Maghiar care ne învățase limba și care călătorise prin ținuturi românești și văzuse în mai multe rânduri România, a început, sub influința ideilor lui Mocsáry, să scrie informații și articole politice despre chestiunea de naționalități și în special despre Români. Prin cele câteva articole publicate prin niște foi din Cluj, atrăsese atenția lumii cititoare română și maghiară, și nu un cetitor și om cu mintea la loc a prorocit că acest tânăr, dotat cu minte bună și cu o doză de iubire de adevăr, o să poată contribui cu timpul la lămurirea situației politice, mai ales dacă va putea să-și mai grupeze în jurul lui și alți oameni cu mintea deslușită. Tânărul din chestiune, să-i spunem pe nume: Gyárfás Elemér din Hususău, se ocupa de lucrurile românești cu un aparat care-i impunea. Scrisese în timp relativ destul de scurt, încă pe vremea studiilor universitare, două broșuri despre lucrurile românești (Chestia evreiască în România și Autonomia bisericii române gr.-catolice din Ungaria) și cei cari îl cunoșteau, spuneau că ar avea în vedere și publicarea altor studii mai de valoare.

Ce s'a ales din tânărul acesta care-și știuse păstra până la un loc judecata proprie? Întâmplarea l-a dus pe la Cluj, unde tocmai pe vremea aceia Apáthy inventase primejdia valahă. Urmarea a fost că sub influința acestuia și soților lui, Gyárfás a deviat de la calea pe care singur și-o alesese atât de bine — și a apucat alte căi.

De multă vreme nimeni n'a mai citit nici un șir de el: îl înghițișe Molochul imperiului maghiar. I-se va fi spus cât de „compromițătoare” e calea pe care a apucat, de ce obstacole mari se va izbi, cât de greu își va putea face o carieră etc. etc. — și tirgul a fost gata. — Cea din urmă scriere alui Gyárfás, apărută nu de mult, poartă titlul „Tanulmányok a nemi kérdéssről! (Studii asupra chestiunii sexuale).

Așa progresează în Ungaria șovinismul turbat în speranța că va trebui să iese odată biruitor. Crede că prin răpiri ca acestea, prin timbrarea unor oameni mari ca Mocsáry, prin interzicerea lui „Courrier-Européen” de a mai intra în Ungaria și prin alte manopere și necinstite și caraghioase se va putea asigura viitorul acestei țări care nu poate fi decât al tuturor popoarelor ei?

Toate semnele dovedesc că Ungaria e într-o stare de criză mare, de care nu o va putea scăpa nimeni cu una cu două. Nu, mai ales pentru că nici una dintre soluțiile pe cari vor să le dea cei dela cârmă, nu

multănesc pe cei cari susțin în adevăr statul. Popoarele țării sunt nemulțumite — lor trebuie să li se dea dreptate și tot ce li se dă pretenției națiuni conducătoare.

Până atunci pace nu va fi, — până atunci criza nu va înceta, ci va crește neconținut.

ROMÂNIA

Noul consiliu comunal al capitalei.

La 10 și 12 Iunie c. v., se vor face în capitală alegerile comunale.

La aceste alegeri, partidul conservator nu va pune candidați, astfel că lista candidaților liberali va conține numele viitorilor edili ai Capitalei.

În vederea formării acestei liste s'a întrunit Sâmbătă d. a. comitetul executiv central al partidului liberal.

Intrunirea s'a ținut la clubul liberal, unde venise numărăroși membri de al partidului.

După două ore de discuție lista cu numele noilor consilieri comunali a fost astfel întocmită:

Colegiul I.

Domnii Vintilă Brăteanu, Al. G. Diuvara, C. Costescu-Comăneanu, I. Procopie Dumitrescu, C. F. Robescu, Em. Culoglu, I. G. Saita, — adică cei șapte membrii ai comisiei interimare — și domnii N. Zahariade-Olmazu, Petre Țărușeanu, Anton Davidoglu I. C. Petrescu, Anton Vanicu, C. Cristescu, C. Hagi Seodorachi, Dr. V. Sion și căpitan C. Tlătineanu.

Colegiul II.

Domnii I. N. Cezărescu, C. Murceleanu, Al. Donescu, Al. D. Florescu, F. Drăguiceanu, M. Gr. Meli, M. Botez, Grigor Stancu Becheanuc, C. Niculescu-Moreni, Dr. A. Botescu, I. Panaitascu, G. Ioaniu, Virgil Ulvianu, Dr. I. Costinescu și Dancu Velcescu.

Sunt desemnați a fi aleși, dl Vintilă Brăteanu primar; dl I. N. Cezărescu, prim-ajutor și dl Al. Donescu al doilea ajutor de primar.

Dl Anton Vanicu e desemnat ca viitor ofițer al stărei civile.

Din Camera „ungară”.

Ședințele așa numitei „Camere ungare” au devenit de o vreme încoace ori ce, numai ședințe parlamentare nu. Căci de sigur că nu mai poate fi numite ședințe parlamentare acelea în cari se svârî afară cu puterea brațelor deputați, în cari se aruncă cele mai aspre vorbe de insultă reprezentanților poporului, în cari scârșnesc dinți și se ridică în aer pumni, în cari nu-i voie să vorbești decât cum îi place cutărui președinte, pe care îl chiamă Iusth, Rakovsky, ori Návay, cari nu cunosc alta decât rivalizarea în sistemul căzăcesc și aplicarea adevăratei forțe.

După ședințele zgomotoase ale ultimelor săptămâni, s'a început și săptămâna aceasta cu scandal. Ce-a fost ieri în Cameră servește din nou spre rușinea țării.

Am spicuit azi prin „Monitorul oficial” al Camerei și prin gazetele de azi. Trebuie să mărturisesc că monitorul e foarte oficial: deși de o vreme încoace injurăturile și sudalmele husărești au ajuns la maximum posibilității (întrebare! Nota culegătorului), în Monitor nu mai prea găsești decât ici colea câte o injurătură presărată. Nu pentru alta, dar ca să nu se poată acuza biroul stenografic că nu relatează obiectiv. — Din întâmplare ceea ce scapă atențiilor stenografi, nu scapă uneori

gazetarilor. Aceștia prind totul și nu e vina lor dacă în foaie nu pot spune pe larg, imediat, toate amănuntele pentru cari ar trebui zilnic mai multe pagini. Dar le spun ei pe rând, ocazional.

Când a început ieri să vorbească unguște croatul Anton Bauer, rectorul universității din Zágráb, se auziau voci:

Bravo Bauer! Zsivio! Cel dintâi croat de omenie!

Când o dă iar pe limba lui, președintele înegrește de mânie. Urmează dl St. C. Pop pe care-l intrerupe în continuu secretarul și mintea lui Kossuth, Szerényi, până ce să milostivește președintele să-i detragă cuvântul. (Se n'țelege că nu lui Szerényi ci d-lui St. Pop) După această ispravă se retrage Rakovsky și-i cedează locul lui Návay. După ce vorbește Cerovatz, ia cuvântul dl Vlad în chestie de regulament. Și zice: Președintele are nu numai dreptul, ci și datoria de a admonia pe deputați să nu se abată dela chestie. Dar oare care era chestiunea care se desbătea azi, când i-s'a detras cuvântul dlui St. C. Pop?

Dacă dl vicepreședinte ar fi cetit ordinea de zi, ar fi știut că și chestiunea muncitorilor dela căile ferate e pusă azi la ordinea zilei, și anume s'au pus la ordinea zilei pe lângă proiectul de lege și petițiile în această chestiune a mai multor asociații ale funcționarilor de tren. Dl St. C. Pop deci nu s'a abătut dela obiect când a vorbit despre chestiunea muncitorilor, mai ales că în legătură cu aceasta s'au prezentat petiții cari se ocupă exclusiv de interesele muncitorilor.

Notele stenografice pot dovedi că dl Pop a fost admoniat de două ori să nu treacă dela chestiune, dela ordinea zilei, când dânsul era în chestiune. § 221 al regulamentului Camerei zice: „dacă oratorul și după două admonieri continuă a repeta greșala făcută, președintele îi detrage cuvântul”, deci condiția detragerii cuvântului e ca oratorul să fi fost făcut de două ori atent ca să nu se abată dela ordinea de zi. Dar atunci când președintele i-a detras dlui Pop cuvântul, dsa vorbea în chestiune. Notele stenografice sunt dovadă că i-s'a detras cuvântul pe nedreptul. Eu cred că regulamentul Camerei trebuie respectat cu orice preț. Majoritatea parlamentară are mai puțin drept să calce acest regulament”.

Vorbirea dlui Vlad trebuia să-l facă pe președinte să recunoască că dlui Pop i s'a detras pe nedrept cuvântul. Dar în Camera maghiară nu e așa obiceiul.

„Pesti Napló” zice: „Vorbirea deputatului Vlad a fost cea dintâi (!) vorbire românească pe care n'o mai poți combate”.

În ce privește volnicia președintelui, iată ce zice același ziar:

„N'avem nici un motiv de a lua partea naționaliștilor, din contră, credem că nici cea mai implacabilă goană împotriva lor n'ar fi un mijloc prea drastic. Dar tocmai pentru acest motiv e o prostie și o tactică greșită ca să le dăm în sala Camerei prilejul de a ne întrece cu dreptatea lor. Rakovsky a dovedit cu orice ocazie, că nu e în stare să ocupe scaunul prezidial. Ori ce s'ar zice, el aduce pagube ireparabile demnității și cinstei acestui scaun.

El a provocat și neplăcerile de azi și purtarea lui e cu atât mai revoltătoare, cu cât își face impresia că toate aceste lucruri le face după un anumit plan. Principiul libertății cuvântului nu poate permite față de nimeni și între nici un fel de împrejurări forța nedreaptă.

Acest lucru n'ar trebui să-l piardă din vedere mai întâi de toate președintele Camerei. Nici atunci când pe președinte îl chiamă Rakovsky István și când acesta privește toate lucrurile din punctul de vedere al unui heț”.

Mulți zic în țara asta câte o vorbă înțeleaptă, dar Doamne, mulți mai sunt cari fac prostii și azi și mâine și n'aveci vecilor.

Chestiunea macedoneană.

REFORMELE (3)

Soluția europeană este de mult cunoscută, ea este politica reformelor. Incercând aci de a-i arăta originea și de a-i explica sensul, o definim așa:

„Un compromis între politica aventuroasă de intervenție și politica îngustă a intereselor“ și să ne întrebăm, „dacă ea n'ar fi singură realizabilă— în definitiv, ori cât de iluzorii ar fi câte odată rezultatele—și dacă ea n'ar oferi singura conciliare posibilă între o justiție ideală și rău definită de mai înainte și între realitatea zilnică a soluțiilor practice. Politica reformelor există de când pentru prima oară, o putere externă s'a întrepus între arbitrul cuceritorului și sclavagiul celor învinși, ea își are originea din primele „Capitulații“, în cari regii Franței stipulau garanții în favoarea creștinilor din imperiul otoman. Din acest prim embrion puțin câte puțin s'a format un drept întreg.

Di Schopoff, distinsul agent comercial al Bulgariei la Salonic, a avut fericita idee de a întruni în volum *) principalele texte, cari constituie dosarul politicii reformelor, harta populațiilor creștine din Turcia; nicăierea mai bine, decât răsfoind aceste documente, nu ne putem da seama, că există, cu toate contradicțiile de detaliu, o continuitate a politicii europene în imperiul otoman și că cu toată lipsa de activitate s'au obținut rezultate considerabile.

Conferința dela Constantinople, care precedează războiului din 1877/78 și tratatul dela Berlin, care-i urmează, stipulează reforme în favoarea provinciilor Turciei europene, destinate să rămână sub autoritatea directă a Sultanului.

La baza tuturor acestor reforme în Macedonia, trebuie pus articolul 23 din tratatul dela Berlin, al cărui text e bine să-l amintim.

Art. 23. — Sublima Poartă se angajează să aplice în mod scrupulos în insula Creta regulamentul organic din 1868, aducând modificări, cari vor fi judecate de bune.

Regulamentele anologice adoptate de necesitățile locale, afară de scutițiile de impozite acordate Cretei, vor fi de asemenea introduse în celelalte părți ale Turciei europene, pentru cari o organizație particulară n'a fost prevăzută prin prezentul tratat. Sublima Poartă va însărcina comisiuni speciale — în sânul cărora elementul indigen va fi reprezentat în majoritate — de a elabora detaliile acestor noi regulamente în fiecare provincie.

Proiectele de organizație, cari rezultă din aceste lucrări vor fi supuse examinării Sublimei Porți, care înainte de a promulga actele destinate la punerea lor în vigoare, va lua avisul comisiei europene instituit pentru Rumelia orientală.

Acest text deliberat în mod solemn în congres și aprobat de toate Puterile a creat pentru provinciile Turciei Europene un drept, pentru guvernul turc o obligațiune strictă, pentru Europa o datorie.

Aplicat cu strictețea el dă egalitate tuturor cultelor, o libertate municipală complectă și o micșorare considerabilă a autorității funcționarilor otoman. Să putea crede, cu drept cuvânt, că a intrat o regenerare radicală în administrația provinciilor europene ale Imperiului Otoman, când s'a văzut sublima poartă lucrând ea însăși un lung proiect de lege și supunându-l, conform tratatului dela Berlin, examenului comisiei europene a Rumeliei orientale, ai cărei membrii l'au aprobat și l'au semnat la 23 August 1880. — Acesta este proiectul cunoscut sub titlul de „Legea vilaietelor Turciei europene“, care dă tuturor supușilor sultanului fără distincție de religie sau de naționalitate, garanțiile cele mai extinse din punct de vedere a libertății personale, a administrației, a justiției etc.

Dacă Poarta a luat ea însăși inițiativa unui proiect așa de frumos, în loc de a executa literalmente articolul, care îi pre-

scria, de a numi comisiuni speciale, pentru studiarea aplicării tratatului, — aceasta a făcut-o pentru a îndupleca Europa, de a nu se mai interesa de reforme.

Delegații puterilor în comisiunea însărcinată cu examinarea și modificarea proiectului otoman și-au terminat raportul cu următoarele cuvinte: „Legi bune nu i-au lipsit nici odată Turciei, însă aplicarea lor a fost de obicei neîndestulătoare. Terminând subsemnații recomandă lucrarea lor protecțiunii puterilor“.

Mișcătoare și vană recomandare căreia însăși signatura nu i-au promis succes considerabil. Legea vilaietelor n'a fost practică nici odată în întregime, părăsita voinței funcționarilor turci, ea natural, că n'a fost aplicată.

În decursul crizei dela 1895—1896, guvernul bulgar informat, că ambasadorii discută un proiect de reforme ce se vor aplica în vilaietele Armeniei, a cerut și a obținut grație sprijinului cabinetelor din St. Petersburg și din Paris, un decret din 22 April 1896, care stipula o serie de reforme pentru vilaietele din Turcia europeană.

„Să vedem“, scria în acest timp dl Paul Cambon, „dacă aceasta concesie a Sultanului este mai reală, decât acelea a căror zădărnice a trebuit din nenorocire să o constatăm până astăzi“.

Conferința din Constantinopol, tratatul din Berlin, decretul din 1896, iată precedentele, iată textele juridice, pe cari Bulgarii le invocă pentru Macedonia. Programul Congresului macedonean din Iulie 1902 se referă la fiecare din aceste articole.

„De o jumătate de secol i'au promis reforme“ zice la rândul său „Programul comitetului pentru autonomia Macedoniei și a Albaniei (Mai 1902), însă nici una din aceste promisiuni nu s'a ținut; . . . reformele promise de atâtea ori ar fi putut să schimbe situația noastră de învinși în aceea de supuși legali atașați la dinastia Voastră imperială“. Însă mandatarii puterilor, după ce au redigat aceste tratate sau după ce au inspirat aceste decizii Porții, auziu vorbindu-se de reforme generale destinate să dea satisfacție tuturor supușilor creștini ai Sultanului, să răpiască revendicările naționale cel mai periculos argument și să consolideze integritatea Turciei. Populațiile creștine din contră, văzură în stipulațiunile obținute în favoarea lor, garanțiile, în dosul cărora se ascundeau pentru a se putea organiza mai bine, naționalitățile lor respective.

Aceste neînțelegeri fundamentale le vom vedea crescând, pe măsură ce se va dezvolta, activitatea reformatoare a Europei.

În momentul când începură insurecțiunile în Macedonia, convenția celor „două puteri“ cari erau mai direct interesate, acordul austro-rus din 1897, regula cu suveranitate afacerile balcanice.

(Va urma).

Cronica externă.

Conferința dela Haga și dizolvarea Dumei.

O telegramă din Haga anunță, că dizolvarea Dumei a întâmpinat acolo o penibilă desaprobare. Delegații puterilor sunt cu atât mai impresionați asupra acestei căderi a Dumei, cu cât președinte al conferinței este Impaternicul Rusiei.

Este interesantă această dizolvare și prin faptul, că prima Dumă a fost dizolvată în ziua deschiderii la Londra a conferinței internaționale pentru pace.

Atunci a strigat Campbell Bannerman: Duma a murit, trăiască Duma. Același lucru se poate zice și astăzi. O nouă Dumă este convocată pentru luna Noiembrie.

Coloarea acestui corp legiuitor însă este enigmatică.

Cum se va deslega această chestiune, depinde de tăria poporului, care va trebui să lupte cu multă îndârjire, cu mult entuziasm pentru realizarea idealului său, pentru exoperarea drepturilor ce-i compet.

Marii duci cari conduc destinele Rusiei, cari impun voință neputinciosului țar, nu vor părăsi nici odată ideile lor ultrareacționare, cari voesc să țină încă sub cnut și între ziduri poporul rusesc.

Amănunte asupra dizolvării Dumei.

Dizolvarea Dumei este o chestie, care în cercurile guvernamentale și în acelea ale partidului din dreapta se agita de mai multe zile.

Deputatul Puriskiewitz (dreapta), comunicase deja de o săptămână unui prieten al său despre evenimentele ce aveau să urmeze.

În noaptea de Sâmbătă spre Duminecă, țarul a lucrat în continuu cu premierul Stolypin. El însuși a conceput proiectul manifestului pentru dizolvare.

Sesiunea Dumei a doua a durat 103 de zile. În decursul acestui timp s'au ținut 53 de ședințe. Din 241 de proiecte de lege s'a votat numai contingentul de recruți și creditul de 17 și jumătate milioane de ruble pentru cei cuprinși de foamete.

Afară de aceasta s'au desființat tribunalele militare.

Prima dumă a avut o durată de 73 de zile și a ținut 4 de ședințe, în care s'a votat numai o lege.

Stare de asediu în Sebastopol.

Din Sebastopol vine știrea, că acolo au izbucnit revolte serioase. Matroz de pe vaporul „Sinope“ s'au revoltat, și au început a maltrata pe ofițeri. Pe mulți dintre ei i-au legat și voiau să-i arunce în mare, au fost însă împiedecați de a face acest pas de câteva focuri trase de pe corăbiile din flotă rămase credincioase.

În port au fost ucise mai multe grade superioare din administrația portului.

Admiralul Wirren, șeful flotei din Marea Neagră a proclamat starea de asediu și a constituit un consiliu de războiu.

Asupra amiralului s'a comis atentat de omor, aruncându-se o torpilă asupra vasului în care se afla. Mulți ofițeri de pe torpilor au fost arestați.

Reiuarea transacțiilor comerciale cu Serbia.

Consulul austro-ungar din Belgrad a înmănat guvernului sârbesc o notă prin care o invită să-și trimită delegații lui la Viena în scopul transacțiilor comerciale, pe care Austria este dispusă să le reia.

Inceputul acestor desbateri a fost fixat pe ziua de 24 Iunie.

Ca delegați sunt vizați fostul ministru Michail Popovici și șeful de secțiune Kuki.

Transacțiile comerciale vor avea ca punct principal exportul de vite.

România, care este și ea interesată în aceasta afacere, a fost pusă de Austria pe al doilea plan.

Noua triplă alianță.

Agenția „Havas“ publică următoarea notă: Franța și Spania au schimbat o notă prin care i-și garantează reciproc menținerea statului quo în părțile Mării Mediterane și ale oceanului Atlantic, cari au o însemnătate pentru legătura cu posesiunile lor, insulele Canarice, Bbleare, Algeria și Tunisul.

Acest act nu este o alianță și nu este împreunat cu nici o convenție militară. El denotă numai o întărire a păcii și privit din acest punct de vedere trebuie să i se dea toată încrederea.

Între Spania și Anglia a fost un schimb de note în același sens. Unele ziare au exagerat interpelația lor asupra acestor convenții, cari nu trebuiesc nesocotite, căci ele au făcut un pas spre tendința de pacificare, care este astăzi la ordinea zilei, o politică pe care o urmărește mai cu seamă Franța. Astfel de convenții ar trebui să fie pri-

*) A. Schopoff, Reformele și protecția creștinilor în Turcia 1673—1904. Paris. Plon 1904 în S-o.

mite de orice țară. Ele nu constituie o politică secretă a puterilor cari le-au legat, de oarece după stabilirea lor au fost comunicate tuturor puterilor.

Conferența „Crucei Roșii.“

Suntem în vremea conferenței dala Haga, care e chemată să pacifice lumea, să dezarmeze țările și să trimită soldații pela vetrele lor.

Dar iată, că în ciuda acestui grandios sfat, la care participă reprezentanți de ai puterilor din toată lumea, la Londra se ține conferența „Crucei Roșii“, care se interesează de soarta răniților în războaie.

Pare că sunt siguri oamenii de nereușita frumoasei, dar irealisabilei idei de pacificare. La conferența „Crucei Roșii“ s'a decis, ca viitoarea adunare să se întruniască la 1912 în Tokio (Japonia).

Generalul Prion (Francez) a arătat însemnătatea serviciilor aduse de femei pe câmpul de luptă și a insistat asupra necesității de a se da o cât mai mare importanță acestui punct, oferindu-se femeilor chemate să facă serviciul de lazarat posibilitatea de a avea o instrucție cât se poate de bună, atât tehnică, cât și morală. S'a făcut o dare de seamă asupra acestei chestiuni arătându-se activitatea demnă de admirație a femeilor ruse și japoneze, în ultimul război din extremul Orient.

Profesorul Renault a vorbit despre sprijinul răniților în luptele pe mare și despre necesitatea înființării unor vapoare lazarat.

Perouse a arătat lipsa mijloacelor de transport și necesitatea unor eventuale îmbunătățiri în aceasta privință.

După cum vedem, la Haga se vorbește de pace și la Londra de război.

Ciudată coincidență!

Dezertori bulgari.

Partea cea mai mare a dezertorilor bulgari, cari voiau să se strecoare peste graniță în Macedonia a fost prinsă, și soldații înaintați consiliului de război. Ei susțin, că au fost îndemnați să dezerteze de comandantul bateriei lor căpitanul Stoicovici.

În urma acestor declarațiuni căpitanul a fost înaintat parchetului.

Din Bobâlna.

Primum din partea preotului din Bobâlna, Sf. Sa Petru Lula, următoarea scrisoare în chestia „tradării de patrie“, pe care au săvârșit-o la un examen școlar mama și soția dlui deputat Dr. Aurel Vlad:

Mult Onorată Redacțiune!

Binevoii a publica aceste cuvinte în foaia D-voastră „Lupta“ pentru orientarea publicului cetitor precum urmează:

La 8 lunie a. c. s'a publicat în „Budapesti Hirlap“ groaznice învinuirii tendințioase la adresa Prea Stimatelor Doamne Aurelia Boldea și Anuța Vlad, că la examenul dela școala comunală din Bobâlna ar fi avut o ținută contrară statului și limbei maghiare. Subscrisul, care am luat parte la examen ca persoană oficioasă, declar, că Prea Stimatele Doamne, ca adevărate mame și cu durere față de fii neamului românesc nu că au avut ținuta contrară statului și limbei maghiare, ci din contră urmăreau cu mare atențiune, ca elevii să-și poată exprima cugetarea în limba maghiară corect.

Pentru convingere s'au recercat elevii, ca cugetarea din limba maghiară să-o exprime și în limba mamei lor, însă fără rezultat dorit.

Dar ce-i mai mult elevii români la diferele răspunsuri adese-ori foloseau cuvântul „oláh“, la ce doamna Vlad a explicat cuvintele: „trebuie să protestăm contra folosirii cuvântului de oláh, de oare-ce în legile statului se pretinde folosirea cuvântului de român și nu oláh“.

Că s'ar fi exprimat mai departe, că „Erdély Oláhországhoz tartozik“ și „a vzs-

gában folytonosan összeszidta a magyarokat“ sunt numai curat minciuni încornurate.

Învățătorul de origine român, s'a simțit „vătămat“ și pentru a nu-și pierde trecerea și vaza câștigată înaintea mai marilor lui, pe cale ziaristică bate în corectitatea și onestitatea nevinovatelor Doamne în detrimentul cărora au voit a-și câștiga lauri neperitori. Mai consult e, că acei domni, cari se simt cu musca pe căciulă, să observe legile școlare și să nu ia protocoale false subscrise cu persoane, cari nu fac parte din scaunul școlastic, după-cum s'a întâmplat cazul din chestiune.

Bobâlna, în 14 lunie 1907.

Petru Lula,
preot gr.-ort.

Achitarea deputatului slovac F. Juriga.

O telegramă sosită din Pojon anunță că eri a apărut înaintea curții cu jurați de acolo procesul de presă intentat deputatului F. Juriga. Deputatul, care de prezent își face osânda de doi ani în închisoarea din Vași a sosit în presara procesului la Pojon însoțit de un agent de poliție.

La proces a azistat o mulțime de lume între care și vre-o sută de parochieni, de ai d-rului Juriga, care purta haina de preot. Unicul martor citat Ferd. Dubravsky, care va avea să răspundă în curând înaintea judecării pentru o cauză analogă, nu s'a prezintat. Apărătorul acuzatului dr. Ed. Ormoș de aci s'a scuzat printr'o telegramă, că din cauză de boală nu poate să se prezinte.

Președintele provocă pe acuzat să se pronunțe, dacă dorește alegerea unui alt apărător sau amânarea procesului. Acuzatul nu s'a pronunțat nici pentru una, nici pentru alta și a cerut judecarea procesului, pentrucă se va apăra singur. Procurorul de asemenea se învoește la pertractare.

Dupăce jurații au depus jurământul, tălmăciul a citit articolului incriminat întâi în limba slovacă, pe urmă în traducere maghiară. Articolul în chestie a apărut la 2 Noembrie a. tr. și este intitulat „Incă odată Zohor“. Părțile incriminate sunt acelea, cari provoacă națiunea slovacă de a se lupta până la cuțit pentru drepturile ei.

Restul articolului critică în mod inversunat activitatea unora dintre preoți.

Juriga declară, că el a scris articolul, însă nu se simte întru nimica vinovat.

Curtea a pus atunci juraților întrebarea, dacă Juriga este sau nu vinovat pentru agitația poporului slovac în contra națiunii maghiare.

Procurorul și-a dezvoltat rechizitorul obicinuit, care desigur nu a fost preșerat cu zahăr.

A răspuns Juriga într'o vorbire mai lungă în care caută să se apere.

„Chiar dacă m'ați judeca“, a zis dânsul, nu s'a făcut nici o schimbare“. Nu se intenționează cu aceasta nici o ameliorare a situației, nici nu mă puteți face inactiv. Dimpotrivă în închisoare îmi dați ocazia să mă gândesc. Dacă din partea procurorului mi-se aruncă gravitatea, că scriu articole ca preot, cu aceste nu a spus nimic, căci eu îmi îndeplinesc datorința de preot, și haina preoțească nu mă împiedecă de a-mi spune părerile mele.

El roagă pe jurați să nu amestece datoria lor juridică cu politica.

Juriga a fost achitat cu 7 voturi contra 5.

Sentința a produs o vie agitație printre șoviniști; parochienii iubitelui lor părinte sufletesc însă au primit-o cu lacrimile în ochi.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

probată ani de zile cu cel mai bun rezultat.

ȘTIRILE ZILEI.

Marti, 18 lunie 1907.

Tot ei de către pădure. Numerile de azi ale foilor ungurești sunt pline de osânde la adresa jurnalelor din România, cari au comis o adevărată tradare de patrie în cauza Vaida. Anume ele au cutezat să comenteze scandalul din cârciuma ungurească și să înfiereze cum se căvenea purtarea asiatică a unor semieuropeni, de cari râde lumea întreagă. Ba au cutezat să publice și câteva telegrame cari s'au expediat d-lui Vaida și cari sunt adevărate atentate la adresa „unității statului ungar“.

Tot ei de către pădure!

— **Preotul slovac Hlinca**, condamnat la temniță pentru convingerile lui naționale, s'a întors dela Roma unde s'a dus pentru a lămuri pe Papa asupra atitudinii neomnoase a guvernărilor acestei țări față de slovacii catolici pe cari vor să-i întunece niște preoți catolici slovaci-maghiari. Cuvântul pe care l'a spus credincioșilor și conaționalilor săi Hlinka la întoarcere a fost: „V'om învinge“!

Nici nu se poate altcum.

— **Trăiască dreapta ea ungurească!** Di Voicu Nițescu, rigorosant în drept, a fost condamnat de către curtea cu jurați din Oradea Mare la trei luni închisoare de stat și două sute de coroane pedeapsă— pentru agitația pe care a săvârșit-o într'un articol publicat în „Tribuna“.

— **Din cutoarele Camerei.** «Puțini deputați cari s'au nimerit din greșeală în Cameră, se refugiază (de discursurile croate) în culoare, unde-și petrec vremea cu glume și cu înțepături.

D. e. pe Markos Gyula, preot și deputat îl «schirează» învinuindu-l că s'a dus la desvălirea monumentului din Dobsina, cu o damă în trăsura închisă». (Magy Nemz. de azi.)

Deputat al Cohalmu'ui a fost ales cu aclamațiune preotul V. A. Eitel.

Noul deputat a promis, că deși face parte din partidul guvernamental „va reprezenta interesele întregului cerc fără deosebire de naționalitate și confesiune“.

— **Austria și expoziția din București.** Sâmbătă, la 15 lunie, camera comercială și industrială din Austria-de-jos s'a ocupat în ședința comitetului executiv cu rezultatul participării Austriei la expoziția națională dela București din anul trecut. Contrar așteptărilor, secția austriacă a realizat un venit curat de 25,742 cor. (Intrate: 263,191, eșițe 237,449 cor.) Venitul curat s'a destinat pentru crearea unei fundațiuni comemorative „Bukarester Ausstellungsstiftung“, care va fi chemată să sprijinească nizuinfeie de export ale Austriei.

— **Eroare de tipar.** În articolul de fond de ieri coloana primă, rândul 11 e a se citi în loc de șoviniști — «șoviniști», rândul 28 în loc de unicul — „micul“, ear la știrile zilei e a se citi „Constantin Sulică nu lulică“.

— **Häckel și-a serbat în timpul din urmă jubileul de 50 de ani de când e doctor în filozofie.** I s'au făcut manifestații de simpatie și admirație din toate părțile lumii.

— **Elixirul tinereții.** Nu de mult un medic german a izbutit să inventeze un elixir care aduce oricui reintinerire. A doua zi i s'au prezintat un mare număr de „domnișoare“ bătrâne, între 50—80 de ani cerând, în schimbul unui onorar oricât de mare, să le facă și pe ele părtașe de fericirea de a-și mai putea trăi odată tinereța. Medicul li-a întins o hârtie pe care fiecare avea să-și scrie vârsta și le-a rugat să ostenească pe la el și a doua zi. Se nțelege că n'a lipsit nici una în ziua următoare. Cu această ocazie medicul li-a spus că pentru a le putea reintineri e neapărat de nevoie ca cea mai învrâstă dintre ele să fie arșă de oarece elixirul să poate prepara numai prin un adaos de cenușe femeiască. Totodată le spune că pierzând lista de ieri pe care era însemnată vârsta fiecăreia, va tre-

bui fiecare domnișoară să scrie din nou pe o altă listă de câți ani e și cum o chiamă.

Deci și-a însemnat fiecare vârsta. A treia zi când au venit iarăși toate, medicul li-a cerut onorarul după primirea căruia li-a zis: „Stimatelor domnișoare, mă bucur că am putut să vă întineresc pe fiecare dintre d-voastră cu câte 20 de ani. Mai mult mi-a fost cu neputință.“ Și scoțând din buzunar două liste continuă: Vă puteți convinge însă că după ce, cu ocazia primei veniri a d-voastră aici erați de vrăsta cutare, după cum dovedește lista a doua arată până la evidentă că într-o singură zi a-ți întinerit cu nu mai puțin de 20 de ani. Vă felicit și su t fericit de a putea fi eu acela care v'am procurat această bucurie“.

Domnișoarele s'au depărtat rușinate. De frica să nu fie arse, în lista a doua fiecare scrisese că e mai tinără, decât în realitate, cu 20 de ani.

— **Poticnirea unui savant.** În Udine, oraș în Italia, s'a constatat în zilele acestea, că profesorul vienez Robert Eisler, un tânăr învățat și specialist în istoria artelor, a furat din biblioteca episcopală un codice din sec. al treisprezecelea. Eisler a lucrat mai multe zile în acea bibliotecă și într-o înaintea de amiazi, la ora când avea să se închidă biblioteca, l'a rugat pe custode să nu-i ia de pe masă codicele căci vrea să-l studieze și după amiazi. Custodele l'a ascultat pentru că-l cunoștea și știa că-i un om cu frumoasă cultură și cu maniere bune. Însă până și-a cam făcut de lucru custodele prin alte părți, Eisler a vârat codicele sub haină și a ieșit din sala bibliotecii. De acolo s'a dus de-a dreptul la postă și a trimis codicele unui fotograf.

Custodele înainte de ce s'ar fi depărtat s'a uitat încă odată la cărțile cari au rămas pe masa lui Eisler și a rămas uimit văzând că cel mai prețios codice lipsește. A alergat deci într'un suflet la locuințele lui Eisler și l'a întrebat că unde e codicele? Eisler, care tăgăduia totul, i-a oferit 5000 de lire, ca garanță până ce se va găsi codicele, apoi s'a întors la bibliotecă și a căutat împreună cu custodele codicele. Bineînțeles că înzadar. Custodele nu s'a multumit însă cu atâta și l'a dus la poliție pe Eisler unde acesta a tăgăduit că ar avea cunoștință ce s'a făcut cu codicile. Din întâmplare comisarul de poliție îl văzuse înaintea cu câțiva vreme cum mergea către postă cu ceva subsuoară și l-a silit să meargă acum cu el la postă ca să cerceteze nu cumva acel ceva era codicele. Duși la postă s'a aflat codicele într'un pachet care avea să fie expediat tocmai atunci unui fotograf. Eisler n'a mai putut tăgădui nimic. Poliția la pus în arest preventiv, unde nefericitul a încercat de câteva ori să se sinucidă.

Toți câți îl cunosc pe Eisler se miră că E. și-a putut uita într-o atâta de sine încât să înstrăineze averea unei biblioteci, mai ales că toți îl știau cel mai corect om. Toți sunt de părerea că Eisler a luat cartea numai pentru ca să fotografieze câteva pagini din ea și să o restituie mai pe urmă. De aceea a și trimis codicele fotografului. Părea generală e că nu va fi pedepsit de justiția italiană decât cu cea mai mică pedeapsă.

Cu toate acestea Eisler e foarte abătut și e teamă ca să nu-și piardă de aici încolo orice poftă de lucru.

— **Societatea biblică britanică**, pentru răspândirea sfintei Scripturi a plasat în noul 1906 nu mai puțin de șase milioane de cărți, parte Biblii complete, parte Testamentul-nou, parte Psalmii. Nouă sute de misionari cutează diferitele părți ale lumii răspândind cuvântul lui Dumnezeu între cei-ce au urechi de auzit. În anul din urmă a crescut foarte mult numărul femeilor-misionare. Mai ales în Orient unde propaganda nu se poate face, cu succes, altcum misionarele au de îndeplinit un rol frumos.

Păcat numai, că societatea biblică brita-

nică, deși urmărește un scop dintre cele mai frumoase și pe căile cele mai cinstitute, greșește adresa în ce privește alegerea mijloacelor. Cei cari o conduc nu se interesează dacă acele cărți pe cari le răspândesc în milioane de exemplare, corăspund într-o toate cerințelor sau nu.

Aceasta e o mare greșală — și o mare piedecă în același timp.

D. e. cărțile românești pe cari le edă această societate sânt scrise într-o limbă imposibilă. Edițiile nouă — cea mai nouă e din 1905 — nu sunt cu o iotă mai bune de cât cele vechi. — Dacă s'ar îngriji cineva ca această societate, dacă odată face jertfele acelea mari pe cari le are cu tipărirea și cu răspândirea cărților, să poată da cărți în adevăr bune, ar face un serviciu dintre cele mai mari bisericii românești. Căci nimeni n'ar putea concura cu cărțile acestei societăți cari se impun prin prețul lor fabulos de mic.

După cât știm, cu societatea britanică s'ar putea intra în legături în această privință. Mai acum câțiva ani societatea britanică tipărise testamentul nou tradus de regretatul profesor al facultății de teologie din București Dr. N. Nitzulescu, care, într-o ediție admirabilă se vinde și azi cu prețul de 35 de cruceri. Dar nici această traducere nu e bună, nici ca limbă nici ca interpretare a textului biblic, în multe locuri.

Autoritățile bisericesti din România sau dela noi, ar face un serviciu extraordinar dacă ar curma vandalismul pe care societatea numită l-a introdus — bona fide — de o jumătate de veac în biserica noastră.

— **Vindecarea cancerului.** Se vestește din Veneția că profesorul Rampoldi din Pavia ar fi dat de urma unui nou medicament împotriva cancerului, care exclude operația. Tămăduirea cancerului, după doctorul Rampoldi, se poate obține cu ajutorul unei plante din țările calde, numită abrus precatorius. Mai multe încercări pe cari le-a făcut, i-au reușit perfect. Planta aceasta a fost întrebuințată și până acum pentru vindecarea boalelor de ochi. Ea conține un fel de venin, numit „abrin“, care are un deosebit efect și asupra cancerului.

— **Creștinismul și științele naturale.** Profesorul german dr. Reinke din Kiel e unul dintre cei mai mari combatanți ai teoriei moniste al lui Haeckel. Ministrul de culte prusian îi stă la îndemână în lupta contra lui Haeckel și-l ajută și pe o cale și pe alta împotriva acestuia.

În zilele acestea profesorul Reinke a ținut în München o conferință, în fața unui public foarte ales și foarte numeros, arătând că științele naturale au în adevăr o importanță foarte mare și ele ajută să se poată explica multe taine, dar ele nu exclud creștinismul. Numerosul public l-a întrerupt adesea prin aplauze și la urmă l'a felicitat viu.

Viața socială.

Convenire socială în Sibiu. Reuniunea sodalilor români din Sibiu organizează la 23 Iunie st. n. o convenire socială împreună cu cântă și joc în beneficiul „Mesei învățăcelilor meseriași“.

Petrecere în Sâmbotelec. Tinerimea română din Sâmbotelec aranjează, cu ocazia adunării desp. XV Mocu al „Astrei“, petrecere de vară în școala română din Sâmbotelec, Duminecă 30 Iunie n. Venitul curat este destinat pentru biserica din loc.

Teatru în Vaideni pentru Brad. Inteligența română din Vaideni și jur aranjează petrecere de vară și concert-teatru, Luni, 24 Iunie n. în localitățile școlii române din Vaideni. Venitul curat e destinat pentru fondul gimnaziului din Brad. Inceputul la orele 7 seara. Se va juca comedia „Biletul de tramvai“, vor fi declamări („Plugarii“ de Oct. Goga, decl. de *.) și cântări.

Petrecere în Zlagna. „Reuniunea femeilor române din Zlagna“ aranjează a 2-zi de Rusalii o petrecere în „Coasta oprită“, iar seara în pavilionul ospătării comunale. Prețul de intrare 1 coroană. Invitări speciale nu se trimit.

Bibliografie.

Am primit la redacție următoarele scrieri: *M. Sadoveanu: La noi, în Vișoara.* Scrisori către un prieten, București, Tip. Minerva. 260 pg. Prețul 2 lei.

P. Dulfu: Isprăvile lui Păcată. (Poesii în versuri) Ediția II. București, 260 pg. Prețul 1 leu 50 b.

C. Rădulescu-Motru: Studii filozofice, vol. II. fasc. I. din psihologia revoluționarului. București, 32 pg. — 60 de b.

I. Boteni: Cusa din Muscel, (Nuvele și schițe). Câmpulung, 132 pg. 1 leu 50 b.

Dr. V. Suciu: Teologia fundamentală. Vol. I. Apologetica creștină. Blaj. 387 pag. 5 coroane.

M. Theodorian: Dreptul canon c oriental, cu adnotațiuni și comentarii. București, vol. III. 407 pg. Prețul nu e indicat.

Dr. V. Găină: Admisibilitatea căsătoriei a doua a preoților. Din punct de vedere dogmatic, canonic și practic. Cernăuți. 42 p. 1 coroană.

H. Spencer: Progresul, legea și cauza lui. Editura bibliotecii pentru toți. București. 174 pg. — 60 b.

Protocolul congresului național bisericesc ordinar al mitropoliei Românilor gr. or. din Ungaria și Transilvania întruniți la 1 | 14 Octomvrie 1906. Sibiu. 256 pg. 2 cor.

S. Traian: Din trecutul românesc. Inimă și foc. (Poezii) București. 114 pg. 1 leu și 50 bani.

Dr. St. Pop: Toleranța (!) religioasă la îngroparea eterodoxilor. Iezvin. 25 pg. 60 fil.

L. Bolcaș: Răsboiul Ruso-Japonez. Partea II. Budapesta. 100 pg. 50 de bani.

Răscoalele țărănești. Budapesta. 58. pg. 20 de bani.

Despre unele se va vorbi mai pe larg în coloanele ziarului nostru.

Poșta redacției.

I. L. M. Adresează-te librăriei Toldy din Budapesta.

Economie.

Căderea prețului zahărului. Din Praga se vestește: Prețul zahărului a scăzut simțitor, deoarece în străinătate din marfa câștigată pe termenul August s'au făcut oferte urgente.

Marfă veche s'a oferit — cu 30 fileri, iar nouă cu 15—20 fileri mai efitn.

Prețul mărfii prompte a scăzut loco la 22 coroane 45 fileri, al mărfii nouă la 21 cor. 75 fileri.

Situația băncilor de emisiune (Iunie 13) Banca engleză. Rezerva: 24,618.00 funți sterlingi. († 437.000);

Bilete de bancă în circulațiune: 28,835.000 (—208.000); Portofoliul 30,539.000 (†445.000) Rezerva biletelor de bancă 23,410.000 († 500.000) funți sterlingi.

Banka de Franța. Metal: 3.715,141.000 (†38,567.000) franci.

Portofoliul: 939,387.000 (—41,728.000) franci. — Bilete de bancă în circulațiune 4.706,795.000 (—41,230.000) franci. Raportul între biletele de bancă în circulațiune și metal e 78.93.

Situația casei de păstrare postale în luna Mai. Depuneri 5,798.610 c. 99 fil. Depuneri ridicate 5,095.978 k. 88 fil., deci depunerile au crescut cu 702,632 coroane 11 fileri.

Suma totală a depunerilor a fost la sfârșitul lunii Mai: 81,993,366 coroane 40 fil. iar numărul depunerilor a crescut cu 2814 și a fost la sfârșitul lunii Mai 627,367.

În cheque și clearing s'a plătit: 263,477.521

coroane 40 fileri, s'a replătit 258,250.785 coroane 82 fileri.

Pe eama deponenților s'au cumpărat până la sfârșitul lunii Mai efecte publice în valoare nominală de 15,552.932 coroane.

Pactul cu Austria. Negocierele pentru încheierea pactului cu Austria au ajuns într'un stadiu, ce nu eschide posibilitatea unei înțelegeri reciproce, care însă nici decât nu va aduce o soluție definitivă a transacțiunii.

S'a primit ideea, că la caz că ambele guverne ajung la o înțelegere, pactul să se încheie pe termenul de zece ani.

În cele trei zile cât au stat ministrii austrieci în Budapesta, s'a făcut o apropiere și în modalitatea rescumpărării așa numitului bloc din datoria comună de stat.

Greutățile în privința separării dărilor de consum încă s'au micșorat.

S'au ivit însă mari greutăți în chestia tarifului căilor ferate.

Chestia Croației încă e incurcată. Guvernul austriac cere hotărât urcarea cvotei.

Chestia băncii de emisiune n'a fost atinsă în pertractările ultime.

Greutățile ce trebuiesc învinse sunt mari, deși interesele economice ale ambelor țări pretind încheierea grabnică a pactului economic.

Ungaria, stat în preponderanță agricol, Austria industrial, sunt avizate unul la celălalt. Întârzierea încheierii pactului taie adânc în interesele economice ale ambelor țări.

Starea sămănturilor în Rusia. Revista comercială și industrială din Petersburg scrie: starea sămănturilor din ținuturile sud-vestice ale imperiului rusesc, precum și a celor din guvernamentele Rusiei nici în urma ploilor s'a îmbunătățit vădit.

Desvoltarea sămănturilor de primăvară e foarte favorabilă.

Biroul central de statistică taxează recolta din 71 guvernamente astfel:

165,452,000 măji metrice săcară, 135,147,680 măji metrice grâu, (din acestea 63,406,400 măji m. grâu de toamnă și 71,741.280 măji m. grâu de primăvară) 101.088.480 măji m. ovăz, 66,360,320 măji m. orz și 241,556.320 măji m. cucuruz.

Starea sămănturilor în străinătate. Franța. După cum se vestește din Paris, timpul din urmă a fost foarte favorabil desvoltării vegetațiunii.

Conform taxărilor trimise ministerului francez de agricultură, recolta grâului de toamnă va fi superioară celei din anul trecut adecă 72.9 procente față de 68.3 procente din anul trecut.

Anul acesta s'a sămănat 6,523.239 hectare grâu de toamnă, anul trecut 6,489.096 hectare.

Recolta grâului de primăvară și a ovășului va fi inferioară celei din anul trecut.

Turcia. Consulul general al Monarchiei noastre din Constantinopol raportează, că în ținuturile căilor ferate orientale, desvoltarea sămănturilor de toamnă s'a început târziu, iar sămănturile de primăvară se desvoltă nefavorabil.

Din grâul de toamnă și orz au trebuit arate 35 procente. Frigul neobicinuit de mare de astă iarnă adecă a stricat sămănturilor.

În locul grâului arat s'a sămănat orz de primăvară și cucuruz, seceta din Mai a împiedecat în desvoltare și aceste sămănturi. Conform raportului consulului general din Salonic, starea sămănturilor din acele ținuturi e tristă. Seceta din Mai a împiedecat în desvoltare atât grânele de toamnă, cât și pe cele de primăvară și în genere întreaga vegetațiune.

Consulul general din Filipopol raportează că în Rumelia orientală în urma secetei mari prospectele recoltei sunt foarte nefavorabile.

În unele ținuturi seceta mare a pricinuit

pagube enorme, uscând spicele, în unele locuri sămănturile s'au uscat din rădăcină.

În **Argentina** (America de Sud) situația agricolă e favorabilă.

Lucrările de câmp se săvârșesc în cea mai bună rânduială, grâul în săptămâna trecută s'a efiniit cu 30 fileri, iar cucuruzul cu 20 fileri de maja metrică (100 kgr).

Săptămâna trecută s'au expedit în Europa 372,000 cvartere de grâu (față de 357.000 q cu o săptămână înainte) și 191.000 măj m. cucuruz (față de 154.000 q.).

„**Solidaritatea**“ centrală a băncilor românești. Delegațiunea băncilor românești a împărțit prospectele pentru subscrierile de quote a centralei „Solidaritatea“.

În curând va fi conchiemată adunarea de constituire a înființândei centrale.

Bursa de efecte. Dela bursele străine au sosit știri nefavorabile, îndeosebi disolvarea Dumei a făcut impresie rea asupra bursei. Speculanții au fost rezervați astfel transacțiunile făcute au fost minimale.

Cursurile valorilor cu toate acestea în genere s'au menținut.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 645.—
„ „ ung. a.	— 745.75
„ băncei de escompt a.	— 493.50
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 665.—
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 111.35
„ „ coroane 4 „ „	— 93.65
„ austr. de aur 4 „ „	— 116.50
„ „ coroane 4 „ „	— 97.75
Scrisuri fonciare „Albina“	— 101.—
Napoleond'or (20 franci aur)	— 19.23
20 mărci germane, aur —	— 23.60
Galbeni austriaci și ungurești	— 11.43
Bilete germane 100 mărci	— 118.12
„ franceze 100 franci	— 96.17
„ italiene 100 lire	— 96.—
„ române 100 lei	— 95.50
Ruble rusești de hârțue	— 2.53

Tariful transportului pe năi. Până la Budapesta se plătește pentru transportul pe apă al mărfurilor de 100 kg.:

Dela Panciova 62—66 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 56—60, Bezdán 44—48, Senteș 76—80, Seghedin 66—70, Zenta 64—65, Timișoara 88—90, Becicherecul-mare 66—68 fileri.

Prețurile cerealelor. În piețele străine prețurile cerealelor au căzut, la noi prețurile s'au menținut, numai grâul s'a vândut cu 10 fileri mai scump maja metrică (100 kgr.)

Azi circulația a fost mai mare, până la 12 ore din zi s'au vândut 40.000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu s'au plătit 21 cor. 20 fil.; iar pentru cel mai slab 19 cor. 10 fil.

Circulația cerealelor în ultimele 24 ore a fost următoarea:

	sosit —	expediat
	măji metrice	
Grâu —	81.814	— 204
Secară —	3468	— 903
Orz —	305	— 571
Ovăz —	5136	— 6195
Cucuruz —	56.519	— 15.533
Rapiță —	—	—
Făină —	4947	— 24.624
Tărâțe —	100	— 3578

Piața din Budapesta.

Cereale.

Grâu, maja metrică, frumos .	21 cor. 20 fil
„ „ „ „ mijlociu .	20 cor. 20 fil
„ „ „ „ mai slab .	19 cor. 10 fil.
Săcară, maja m. dela	15 cor. 35 fil. 15 70.—
Orz. „ „ „	13 cor. 55 fil. 14 10.—
Cucuruz nou „ „ „	11 cor. 85 fil. — 12 10
Ovăz, „ „ „	15 cor. 35 fil. — 16.—

Produse.

— Preturile sunt secotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	148 cor. — 149 cor.
Slănină. „	124 cor. — 133 cor.
Cartofi, „	— cor. — fil. — —
Spirt. „	52.50 cor. — 53.50

III.

Târgut de porci Kőbanva (Steinoruzs).
(Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — — fileri kilogramul
Tineri	141—142 fileri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Tip. «Poporul Român», István-ut 11.

Un candidat de avocat și un scriitor

cu praxă bună află aplicare în cancelaria subscrisului imediat pe lângă condiții favorabile.

Dr. IOAN MARGITA

adv.

Algyógy.

1—3

COREPETITOR.

Un tiner român,

student în drept, care și-a făcut examenul de maturitate cu foarte bine, a fost timp mai îndelungat corepetitor într'un internat și a dat și de atunci încoace meditații cu un rezultat foarte mulțumitor, caută peste vară aplicare ca meditator.

A se adresa Administrației ziarului nostru.

Concurs.

Prin aceasta se escrie concurs pentru ocuparea postului de directoară la școala civilă gr. or. română de fete din Arad, care totodată va avea să conducă și internatul de lângă aceea școală.

Emolumentele împrumutate cu acest post sunt:

1. Salariul anual de 1000 coroane.

2. Locuință și provedere complectă în internat.

Dela recurenta se cere cvalificațiune de profesoară pentru școalele civile de fete și în special cvalificațiune de a putea propune limba română și germană.

Recursele sunt a se adresa până inclusiv în 114 Iulie a c. Consistoriului gr. or. român din Arad.

Arad, din ședința consistorială plenară a senatului școlar, ținută la 17/30 Maiu 1907.

Consistoriul gr or. român.

1—3. din Arad.

Cancelaria arhitectului

I. NIGA

ARAD, STRADA ARCHIDUCELE IOSIF NUM. 1.

Telefon 275.

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, ca specialist în ritul nostru oriental, edifică și restaurează biserici în mod artistic, trimite schițe și proiecte de spese gratuit.